

Redacția și Administrația:
Budapesta, VIII, Conti-utca 4.

Aci sunt a să trimită tot felul de scrisori, cereri și bani. Tot aci să primesc anunțuri cu prețurile cele mai moderate.

Un număr 8 fileri.

ADEVÉRUL

ORGANUL PARTIDULUI SOCIALDEMOCRAT DIN UNGARIA

ABONAMENTUL:
Pentru Austro-Ungaria:
Pe 1 an — — 4 coroane
Pe 1/2 an — — 2 coroane
Pe un 1/4 an — 1 coroană
Pentru străină țară:
Pe 1 an — — 6 coroane
Pentru America:
Pe 1 an — — 2 dolari

Foaie pentru poporul muncitor român

Redactată de un comitet

Apare în fiecare Vineri.

Totul pentru miliție...

Cea mai nouă faptă a cârmuirii noastre, făcută în înțelegere cu guvernul austriac e folosirea din banii publici a 205 milioane coroane pe seama oștii și a flotei monarhiei austro-ungare. Stăpânirea cere această jertfă mare și poporul fără să crănească și fără să fie măcar întrebat trebuie să o dea. Trebuie să o dea fiindcă aleșii lui, domnii deputați și delegați au dat incuviințarea la cererea stăpânirii, au dat din cap plin de înțelegere și mister, ca și cum cunosc marele rost al tainelor și șiretlicurilor diplomaticești ai miniștrilor.

Și de astădată se vedește pe deplin ce prăpastie mare este între stat și națiune, între stăpânire și popor. Fiecare pare că trăește a parte, cu interese deosebite. Guvernul nu numai că nu știe să se conformeze, să se potrivească cu viața obștei, ci în cele mai multe privinți stă în opunere, în dușmănie cu viața poporului.

Statul, stăpânirea are acum astfel de pretențiuni cari sunt în absolută contradicție cu nevoile populațiunii. De astădată voim să arătăm cum militarismul (miliția, oștirea) face să tacă cele mai însemnate interese de viață a popoarelor. An cu an se tot mărește budgetul pentru miliție, răpindu-se astfel statului puțința să dea cuvenitul sprijin pentru economia și cultura poporului. Milioane și sute de milioane înghite balaurul asta uriaș, militarismul, și tot nu se satură, tot cere hrană nouă, pe socoteala jertfelor și sărăcia poporului.

De vom aduna toate sumele reclamate

de stăpânire numai anul acesta pentru miliție, vom afla că s'a smuls din pungile sleite ale populației nu mai puțin de 72 milioane coroane. Și urcările extraordinare ce se mai cere anul ăsta pentru militarism, vor deveni anul viitor urcări ordinare. Cu alte cuvinte, milioanele ce le cere acum guvernele austro-ungare pentru întărirea oștirilor, arătând primejdia războiului în Balcani, — în anii următori, chiar când primejdia acestui război nu va mai dăinui, tot vor trebui să se verse atâtea milioane pentru acelaș scop. Și tocmai în aceasta rezidă șiretenia cârmuirii. Se folosește de împrejurările turbure, războinice, pentru a-și asigura sume uriașe pentru militarism în vremuri normale, liniștite.

Tot de dragul militarismului, a venit anul trecut guvernul ungar cu reformele militare, și 'n jurul acestor reforme contrare intereselor poporului, s'a desfășurat un an de zile acea luptă crâncenă între guvern și toate partidele opoziționiste, lupta ce a întronat în țară anarhie și tiranie desfrânată. Și nerușinarea guvernului Lukács iesă la iveală și acum când vrea să se infățișeze lumii ca un apărător al avutului public, căci se laudă că numai datorită stăruințelor guvernului său, a reușit să se micșoreze creditele militare noi dela 420 milioane la „numai” 205 milioane. Ca și cum aceste 205 milioane nu-s parale, nu-i sânge, truda și sudoarea poporului muncitor.

Fapt este că populația țării e deja secătuită, adusă la sapă de lemn, și totuși budgetul țării, dările cerute de stăpânire cresc din an în an și asta pentru lucruri ce numai de folos cetățenilor nu sunt. Se lasă în pă-

răsire și uitare interesele economice și culturale ale popoarelor, dar se găsește totdeauna bani îndeajunși pentru creditele militare. Și oricât marile state europene se arată protivnice războiului ce a izbucnit în Balcani — ele în taină se bucură că a izbucnit — căci le dă îndreptățire să ia din budgetul țării tot mai multe milioane pentru miliție.

E curată orbire — dragostea asta neroadă ce i-a apucat atâtea pentru militarism. Se vede că dacă nu poporul, cel puțin stăpânirea, domnii, trebuie să tragă mare profit de pe urma lui, și nu de geaba il duc tot pe labe.

De aceia partidul nostru socialdemocrat își dă silința în toate țările să lupte în interesul păcii, și contra înarmărilor continuă ale statelor cari primejduesc numai pacea.

Viața politică și socială.

IN ȚARĂ.

Frământările din afară și frământările din launtru. — O nouă sesiune a delegațiunilor și noua sesiune a parlamentului. — Pentru pace între partide. — Consfătuirea opoziției. — Contra creditelor militare.

Și 'n săptămâna asta mai mult ca 'n cea trecută, nu se vorbea decât de flacărele ce au cuprins întreg Balcanul, de războiul ce s'a iscat între statele balcanice și imperiul turcesc. De Ungaria s'a uitat cu totul, par'că nici nu mai există. Și totuși frământările

FOIȘOARA ADEVÉRULUI.

ADA NEGRI.

COPII.

Neliniștit, pipernicit și palid,
Născut dintr'un fierar ș'o țesătoare,
Lăstar de nevoieși, crescut la umbra
Unei locomobile.

Descult, cu gâtul gol, cu bluza ruptă,
Era frumos cu ochii lui sălbatici
Nici nu-i păsă de șuerul violenii
Cu roți strălucitoare:

Copil pierdut într'un infern, micuțul,
Fugea printre mașini și cângi, sburdalnic;
Orice curea par'că voia să-l prindă
Ca gura unui șarpe;

Ș'orice cârlig par'că voia s'apuce
Trupșoru-i fraged, în bucăți să-l rupă.
Ș'orice burghiu părea că vrea să-i spargă
Mănuța-i delicată.

Și el — prin întunerie și primejdii —
Trecea zâmbind, biruitor și toafăr:
Printre ocări murdare și blestome
Trecea curat și vesel.

Când seara toropea ca o sfârșală
Pe lucrătorii amețiți de muncă,
Ș'o greutate să lăsa pe pieptul
Femeilor trudite,

Când țesătorii, palizi, trași la față,
Tăcuți și triști lăsau din mână lucrul,
Printre mașini se auzia în triluri
O voce dulce, clară.

Cânta copilul. Micul nebunatic
Al locului de muncă și durere,
Cu mânele la spate — un imn pe buze,
Și 'n piept — cruda ftizie.

Puțin câte puțin slăbi. — Cumplit e
Pentru copii zăduful greu, și praful,
Și aerul stricat ce 'nveninează
Și gura și plămâni.

Puțin câte puțin se stinse. — Crudă-i
Pentru copii corvada — ea usucă
Gingașul trup, și sângele i-l suge
Mereu și fără milă!

Lâng'o mașină, ce mugia turbată,
Căzu 'ntr'o zi, micuțul — leșinase.
Indată două brațe-l ridicară
Așa de slab și palid!

Mașina își urmă cu nepăsare
Ingrozitoru-i urlet, ca un monstru.
Tremurător se auzia în umbră
Suspiniul unei mame.

În fundul sălii — un pat alb. Acolo
Stă palid'o figur' așa de blândă!...
Copilul nebunatic al uzinei
Se stinge, sărăcuțul.

Se stinge de ftizie. I-se rupe
De tuse pieptul. Trupul lui i-o umbră.
Crescu în închisoarea unei fabrici,
Ca 'ntr'un spital să moară.

Aduceți soare, dați un pic de soare
Acestui biet copil trăit în umbră,
Ce n'a gustat o clipă de plăcere
În scurta lui viață!

Vrea libertate: scumpa, sănătoasă,
Nebuna libertate a pădurii,
Acest copil ce n'a știut pe lume
Nici joc, nici sărbătoare.

Dați aer, aer, dați-i să respire. —
Acești plămâni uscați și slabi cer aer,
Cine-i răpi lumina, câmpul verde,
Comorile de visuri,

Copacii înfloriți și veselia,
Și sfântul farmec al copilăriei?
Cine-a ucis în acest prunc pe omul
Chemat la marea luptă?

Tăcere... Moartea-și poartă prin odae
Fioru-i rece. În pătcean, slăbite,
Zac membrele subțiri, în neclintire.
Tăcere. Ce trudit o!...

Tresare, geme. — Poate că visează
Ingrozitorul huet al mașinei,
Și roțile năprasnice, și sborul
Curelelor imense;

politice din a noastră patrie nu-s pe sfârșite și sunt de aceea tristă însemnătate ca și frământările din Balcani. Mai ales că săptămâna aceasta e cea din urmă din vacanța parlamentară. Dieta iarăși se va întruni zilele următoare și ce o așteaptă e numai haos, hau. Aproape jumătate din numărul deputaților opoziționiști sunt eschiși dela 15 la 30 ședințe ale dietei. Și aceasta eschidere nu-i prilej de pace, ci de hartă nouă.

Partidul guvernamental pare că înțelege acum greutatea situație ce înșiși și-a creat-o, dar nu știe ce să facă, cum să o dreagă. Pune numai în circulație fel de fel de știri, ba că se inițiază o nouă acțiune de împăcare, că Kabos, fostul vice președinte al Camerei, face anume propuneri opoziției, ba că ministrul cultelor, Zichy e chemat să fie curând în fruntea guvernului. Sigur nu-i nimic încă. Dar incurcătura în care se află Lukács și Tisza e mare. Stău și ei și privesc la ceiace au făcut și nu știu singuri pe ce cărări să mai apuce.

Se apropie apoi și noua sesiune a delegațiilor ce se va ține de data asta la Budapesta. Guvernul austriac ar dori să se convoace cât mai iute, guvernul nostru însă are destule greutăți cu Dieta, și cu teamă privește la ședințele delegațiunii, când și acolo opoziția va cere cuvânt.

*

Luni, partidele opoziționiste, au ținut ședință și au hotărât că deoarece guvernul nu și-a schimbat ținuta sa politică să nu și-o schimbe nici opoziția. Cum în delegațiune nu-i reprezentată opoziția, așa că nouile credite militare s'au votat fără încuviințarea ei, partidele opoziționiste au decis să lupte contra acestor credite în parlament.

*

Iuliu Justh, inimosul luptător pentru un vot universal cinstit, după un morb îndelungat, a revenit la Budapesta, și prezența sa va da o nouă însuflețire luptătorilor pentru ideile democrației. Mulțimei adunate la gară, i-a spus Justh următoarele cuvinte:

Am fost foarte bolnav, dar numai trupește, sufletul meu era sănătos și este și astăzi și va rămâne așa până ce voi vărsa cea din urmă picătură de sânge pentru cauza pentru care lupt. Sarcina noastră e lămurită, călcarea constituției din partea guvernanților trebuie pedepsită. Nu vom înceta lupta, până ce nu se va crea temelia pentru o Ungarie

și — speriate — oasele-i pe moarte

Iși amintesc robia strămoșească...

Copile, nu te teme. Ți-e sfârșită

Durerea. Dormi în pace.

Trad. de: Al Vlahuta.

SORTAȘ.

de Em. Gârleanu.

Amândoi așteptau să le vie rândul. Bătrânul, Vasile Laviță e un om mărunțel, cu ochii pitii sub frunte; privește șiret și neastâmpărat. Feciorul e tot așa de scurt, roș la față și cu toate că stă bleg, lăsat de-un șold, se vede cât de colo că e un om în toate pterile lui.

De câte ori se deschide ușa dela odaia doctorului, băetanul se îndreaptă fără de voe, iar bătrânul îi dă câte un pumn, într'ascuns și feciorul iar se pleostește, pe stânga, ca și cum i-ar reteza cineva piciorul.

În sfârșit le-a venit rândul. Doctorul, un om cărunt, blând, cu favoriți și ochelarii pe după urechi, le face, prietenește, semn cu mâna să vie. Bătrânul își mai indeasă încă odată pumnul în coasta băetanului și pornește.

Feciorul calcă în urmă, șontăc, trăgându-și picioarele a lone.

Când intră în cealaltă odaie, doctorul se propoște în fața moșneagului și-l întreabă:

— Ei, moșule, ce betesug ai?

Moșneagul ferește în lături și își arată feciorul:

democratică, prin cucerirea votului universal, egal și secret. Răsboiul din Balcani nu poate schimba întru nimic situația noastră și nu ne va opri dela lupta noastră.

IN STRĂINĂTATE.

Congresul socialiștilor din statele balcanice contra răsboiului.

Din Belgrad vine știrea că fruntașului socialdemocrației din România, tov. dr. C. Racovski, care se află acum în Capitala Serbiei, va organiza la București un mare meeting (congres) al socialiștilor din Balcani, în semn de protest și vestejire a răsboiului. La acest congres vor lua parte socialdemocrații din România, Bulgaria, Grecia, Serbia și Macedonia.

Austro-Ungaria și conflictele din Balcani.

În ședințele delegațiunii austriace desbătându-se budgetul ministrului de externe, au luat cuvântul următorii deputați: Croatul Cingia a spus că ar fi o mare greșeală din partea Austro-Ungariei de a voi să sprijine cauza turcă în răsboiul cu statele balcanice.

Deputatul Baernreither a arătat că e lipsă ca țările mari europene să se înțeleagă pe deplin asupra proiectului de reformă pentru Macedonia și cu privire la garanțiile pentru îndeplinirea acelor reforme, spre a se pune capăt stării critice.

Deputatul socialdemocrat Ellenbogen a arătat pericolul unui răsboi universal și a spus că 'n caz de răsboi balcanic, popoarele balcanice să-și valorizeze singur aspirațiile lor împotriva Turciei, dar în nici un caz sângele austro-ungar nu trebuie jertfit pentru o astfel de cauză.

Răsboiul în Balcani.

Când a izbucnit?

Mercurea trecută, răsboiul a izbucnit în Balcani. Regele Nikita al Muntenegrului, bătându-și joc de diplomația europeană a declarat răsboiul Turciei în ziua când trimșii marilor puteri se pregătiră să facă pașii de lipsă în favoarea păcii. Regele Muntenegrului nici n'a mai voit să aștepte măcar o oră până ce se vor prezenta la dânsul imputerniciții statelor europene. Și așa marea Europă care dispune de milioane

de soldați a fost batjocorită de un pitic, pe care Europa l'ar putea strivi între două degete. Dar și celelalte țărișoare mici au urmat pilda Muntenegrului, începând lupta contra Turciei.

Nici demersurile marilor puteri și nici declarația oficioasă a Turciei prin care anunță că va înfăptui schimbări în Macedonia, pentru îndestulirea populației creștine — nimic n'au avut răsunet asupra statele balcanice, cari sunt cuprinse de frigurile răsboiului.

Cine va învinge?

Profeți nu putem fi, ca să prevedem de pe acum cine va fi învingător. Ceiace este însă sigur e că dacă Turcia va fi învinsă, nici unul din statele balcanice nu va fi lăsat de puterile europene să facă vre-o cucerire de pământ în paguba Turciei. Tot câștigul statelor balcanice va fi că se va săvârși, sub controlul european, reformele în Macedonia, anunțate și astăzi de guvernul turcesc.

Iar dacă statele balcanice vor fi învinse în răsboi, ele vor trebui să îndure mizeria și sărăcia de cel puțin 10 ani, până să se reculeagă spre a se afla acolo unde se găsește astăzi. Căci marile state europene anunță că întru cât țărișoarele balcanice nu vor să țină seamă de votul lor, ele vor fi părăsite, nu se vor bucura de nici un sprijin, ci vor rămâne în voia soartei ce le va făuri acest crud răsboi.

Scandal în parlamentul bulgar. Un deputat socialist contra răsboiului.

Din Sofia se anunță că 'n ședința de Marti a parlamentului bulgar s'a petrecut cu prilejul dezbaterii asupra expunerii primului-ministru Gheșoff, mari scandaluri cari aproape au degenerat în bătăi.

Intre alți oratori a vorbit și deputatul socialist Sacizow, unul din reprezentanții Sofiei, și a început astfel cuvântarea:

„Imi pare foarte rău că trebuie să turbur frumoasa armonie (înțelegeri) care domnește acum între guvern și opoziție.”

Un zgomot asurzitor izbucni la aceste cuvinte. Deputații săriră dela locurile lor apostrofând cu violență pe orator:

Sacizow spune mai departe:

„Dacă ați fi organizat plebiscit, (o numărătoare în popor) e probabil că nu spiritul răsboinic ar fi rămas cel dominant. Guvernul n'ar fi obținut majoritate, căci poporul respinge ideea unui răsboi.”

— Pe mine m'o ferit Sfântul, da băeatul mi-i bolnav.

— Băeatul?

Doctorul se uită la flăcău, îl măsoară din creștet până în tălpi:

— Hm! nu prea pare să fii bolnav, cărlane; ia 'n apropiere-te.

Băetanul face un pas, se uită, stingherit, întâi la doctor, pe urmă la tătâni-său. Bătrânul clipește odată din ochi și băeatul se rupe mai tare din mijloc și scâncește:

— Valeu!

Doctorul îl întreabă:

— Ce ai în stânga, de stai așa, plecat, băete?

Bătrânul sare cu gura:

— Să vedeți, domnule doftor, că boala asta o are el demult, săracu de mine... că 'ntr'o vară o căzut de pe-un stog...

— „Din vârful lui”, îngână băetanul.

Apoi vorbesc care de care:

— Așa, zice bătrânul, din vârful lui...

— Pe-o coastă.

— Pe coasta stângă... Și o rămas, dl doftor, ca mort, la pământ, acolo lângă stog, de l-o dus oamenii...

— A Mărinicăi și Stuhanu...

— Ei, dânsii; l-o dus să trăiți, acasă, pe năsălie și nici n'aveu din ce să facă năsălia,

— Da, n'aveau cu ce s'o facă...

— Și eu le-am țipat: faceți-o pe țapoaele cele, mă, ghitelor!

Doctorul pierde răbdarea:

— Bino, bino; am înțeles.

Apoi cătră băetan:

— Ia ridică-ți cămașa...

Il sucește doctorul, îl învârtește, îl culcă pe-o canapea, îl bocănește. „Valeu!” și „valeu!” cum îl atinea.

— „Tare-l mai doare, sărăcutu” îl căinează bătrânul, clipind din ochi.

După ce-l caută cu de-amăruntul, doctorul se dă înapoi și întreabă pe moșneag:

A tras sortii?

Laviță se 'neacă, în sfârșit răspunde trăgănat:

— Ba... iacă, acuma o să-i tragă...

Mai răsuffă, iar se 'neacă, și începe din nou:

— Are să-i tragă că i-o venit vremea... și numai pe el și pe frate-său mai mic îl am... și cum îi bolnav... tare mi-i frică, domnule doftor...

— Și fiindcă știi, că eu o să caut recruții, ați venit la mine...

Țăranii făcură amândoi, de odată:

Hăhă!

Doctorul își scoate ochelarii:

— Feciorul dumitale, să ți-o spun eu, e mai sănătos ca mine și ca dumneata...

Apoi, deodată, poruncitor:

— Îndreaptă-ți șalele, nătărăule!

Băetanul odată se 'ncordează drept, ca lumânarea.

— „Tiii!” face bătrânul, mirându-se de prostia fecioru-său.

— Credeai c'o să mă înșeli, ha moșulo?

Moșneagul clipește, se uită prin prejur la dulapurile de lângă pereți, și zice, șiret:

— Dă sărut mâna, domnule doftor, amu, dacă m'ai prins, să vorbesc și eu pe șleau; că eu am mai fost odată, cu baba, la dum-

Mai mulți deputați guvernamentali s'au aruncat, la aceste vorbe, asupra lui Sacizow, pe care voia să-l tragă jos de pe tribună.

Numai în urma intervenției urgente a deputatului guvernamental Renkow, se putu face puțină liniște.

Deputatul socialist își continuă cuvântarea despre alianța balcanică înfăptuită. Această alianță e un lucru înțelept: totuși ea ar fi trebuit să se facă din motive culturale și economice și nu în vederea unor măceluri.

„Entuziasmul (insufletirea) armatei bulgare nu trebuie să vă inducă în eroare, căci nu trebuie să se uite că în armata turcă domnește un entuziasm la fel“.

La aceste vorbe deputații se repezără din nou spre Sacizow, care trebui să fugă din sala de ședință.

Președintele suspendă ședința pentru câteva minute, ducă cari liniștea fu restabilită.

Anglia ia apăsarea Turciei.

În parlamentul englez, ministrul afacerilor străine, Sir Grey, fiind întrebat asupra situației în Balcani, a zis: Este greu pentru Turcia, să îndeplinească acum reformele anunțate, în fața mobilizărilor statelor balcanice, dar de alta parte este greu a convinge statele balcanice că reformele făgăduite vor fi împlinite și în stare să asigure buna stare a populației creștine în Macedonia. S'a făcut propuneri din partea marilor puteri spre a învinge greutățile în Balcani, căci statele europene doresc din inimă pacea. Sigur e că dacă războiul va izbucni pe toată linia în Balcani, marile puteri europene nu vor fi țarâte în acest război.

Ce va face România?

Se pune acum întrebarea, ce va face România față de pretențiunea celor patru țărișoare balcanice? Și România are oarecari interese în Macedonia, pentru cele câteva sute de mii de români ce trăesc acolo. Apoi și în satele și orașele din Serbia și Bulgaria, dealungul Dunărei, trăesc un milion de români. Un bărbat politic din România, care cunoaște intențiile guvernului, a declarat următoarele despre ținuta ce o va păstra în actuala situație în Balcani: Deocamdată România trebuie să stea liniștită, nu doar pentru că așa ar dicta interesele puterilor aliate, dar pentru că așa ne dictează interesele noastre.

neata; și credeam că pentr'o bumască dintr'atâtea cărți, ai găsi dumneata o boală și pentru băiatul meu.

Doctorul zâmbește, îi ia, pe câte unul, frumuseț de spate, și-i scoate din odăe...

La poartă se opriă. Moșneagul zise:

— Ei, de-acu'ai pus-o de mămăligă.

— Pus.

— Lasă măi băte, că și eu am făcut oastea? Dacă nu s'o putut, nu s'o putut. Ce să-i faci? Așa și-o fost scris.

— Incaltea mi-am luat gândul.

— Mai așa!

Băețanul își îndreaptă cușma pe ceafă și o pornesc amândoi.

În clipa aceea, din urmă se auzi o goarnă. Țăranii se opriă.

Bătrânul privi înapoi:

— Vine garda, mă.

În sfârșit soldații se apropiară. Iar bătrânul cu feciorul luară piciorul și porniră. Un fruntaș, cu capela pe sprânceană, râde și-i strigă din front:

— Bravo, moșule!

— „D'apoi ce crezi“, răspunde moșneagul și trăgând cu coada ochiului la băețan, vede că merge greșit, și-l îndreaptă:

— Schimbă piciorul, mă; deprinde-te; așa, așa!

Și-i dă cadenta:

— Stâng-drept, stâng-drept, stâng-drept. Așa!

Soldații râd, iar cei doi țărani, bălăbănindu-și mâinile, merg, voioși, în pas cu garda.

Dacă ne-am grăbit să mobilizăm, fără în-doiială că am face pe bulgari să-și curme acțiunea contra Turciei.

Dar atunci pentru noi ar fi o mare cheltuială zadarnică, întru cât mobilizarea costă aproape două milioane pe zi. Iar prin faptul că am sili pe bulgari să se astâmpere, ni i-am face dușmani ne'mpacăți pe viitor.

Atunci însă când Bulgaria, luptându-se cu turcii, ar fi victorioasă, mobilizarea noastră e foarte probabilă, — dar o mobilizare urmată de o imediată intrare în acțiune.

Din experiență făcută la 1908 cu mobilizarea diviziei III știm că în două zile putem face cu succes această importantă mișcare militară.

De va fi nevoie, vom face mobilizarea, dar o vom face atunci cu un real folos.

Disponem de 190 milioane, deci am avea cu ce întreține armata mobilizată.

O mobilizare imediată ar însemna însă risipirea în zadar a o sută milioane.

Cine poartă vina pentru războiul în Balcani?

Marile state europene s'au arătat foarte îngrijate de războiul ce amenință să izbucnească în Balcani, și după multă trudă s'au înțeles ca anume să facă ca să înlăture războiul. Dar s'au înțeles prea târziu și statele balcanice n'au mai voit să aștepte intervenția lor. Dar e ciudată supărarea marilor puteri că focul a izbucnit în Balcani, când ele însăși de atâta vreme au atățat spiritele în Orient.

Două sunt marile Puteri cari depun azi eforturi deosebite pentru înlăturarea războiului. Austro-Ungaria și Rusia. Și totuși acestea sunt împărățiile cari au cea mai mare parte din vina situației desnădăjduite în Balcani. Austro-Ungaria a cheltuit milioane și milioane pentru a răscula pe Albanezi, iar Rusia a sămănat o politică de provocare în Bulgaria, Serbia și Muntenegru, sub pretextul că ajută dezvoltarea popoarelor slave.

Austro-Ungaria, întreține de zeci de ani sub masca propagandei catolice, cea mai periculoasă atățare contra șirurilor albanezilor. Ea plătește agenților ei cari se prezintă în fața populației creștine din Albania ca reprezentanți ai creștinilor și ca liberatori ai creștinilor de sub jugul otoman.

Rusia la rândul ei, cheltuește milioane de ruble sub masca protecțiunii ce acordă creștinilor din Balcani. Ea a contribuit la înarmarea Muntenegrului și a sprijinit pe bulgari și pe sârbi ca să-și întărească armata în vederea mării țărilor lor pe socoteala Turciei. Și tocmai acum Rusia și Austro-Ungaria amenință și împiedică statele balcanice dela înfăptuirea unor dorințe pe cari cele două mari Puteri le-au cultivat și sprijinit cu atâta grijă până acum.

Marile state europene, și n' deosebi Austro-Ungaria și Rusia au socotit totdeauna micile țărișoare balcanice ca supusele lor. Monarhia noastră prin gura ministrilor a vorbit mereu de marile interese ce la avem angajate în Balcani, iar Rusia n'a scăpat un singur moment prilejul să trimbițeze legăturile puternice cu statele balcanice, cari o fac să vegheze la propășirea slavilor din Europa de miază zi.

Austro-Ungaria și-a anexat Bosnia și Herțegovina, Rusia a cerut să se deschidă strimtoarea Dardanelor, vaselor ei de război. Astăzi însă țara noastră cere Rusiei să renunțe la cererea ei, iar Rusia cere dela Austro-Ungaria să nu mai facă un nou pas pentru anexarea altor provincii turcești.

Și n' vreme ce aceste două „prietene, ale popoarelor din Balcani, se târguesc între ele, statele Balcanice se mișcă pe temelii unor țeluri de mărire. Dar Rusia și Austro-Ungaria vor să-le țină în frâu, căci ele însăși râvnesc moștenirea cea mare din Orientul Europei și nu pot suferi ca moștenirea aceasta să fie stărbită sau primejduită de popoarele mici din Balcani, cari, ele înșile

nu sunt privite decât tot ca o viitoare zestre a marilor puteri europene. Aceasta este singura explicație pentru ce țările mari au făcut eforturi pentru a tolătura războiul.

Din America.

— Hotărârile congresului extraordinar al socialdemocraților români. —

Federația socialistilor români din America în congresul extraordinar ce l-a ținut în Cleveland Ohio în 2 și 3 Septemvrie a. c., a decis că ziarul să apară în cel mai scurt timp, și Federația se alătură la partidul socialdemocrat, care e afiliat la secretariatul internațional din Belgia. Acest partid din America, fiind cel mai potrivit intereselor muncitorilor români emigrați aci, și urmărește aceleași scopuri și același ideal ca și partidele socialiste europene. Să știe că partidul socialdemocrat american, în 1910 a trimes la congresul socialistilor internațional din Kopenhaga 140 de delegați, (1 la 1000 de membri).

Federația noastră nu recunoaște și nu aprobă ținuta partidului socialist al muncii din America. S. L. P. (acest partid se conduce după ideile lui Hervé) din cauza ținutei lui extrem de revoluționare, care îl duce la completă distrugere. Din aceste cauze B. Tohati nemai ținând seamă de statute și regulamente, cum și de decisiunile congreselor, el fiind un părtaș al partidului muncii, a refuzat să dea banii pentru ziar ce erau strânși anume pentru acest scop. Asemenea în cursul anului trecut fiind el secretarul Federației, banii încasați pentru anumite scopuri, le-a întrebuițat în alte scopuri, lucrând fără imputernicirea sau avisul celor ce au trimes banii. Apoi neactivitatea sa în decursul funcțiunii sale și în fine pentru atacurile aduse partidului socialist american, Congresul l-a exclus pentru totdeauna din mișcarea socialistă română de aici, rămânând, ca secția Detroit să deschidă contra lui B. Tohati acțiune judecătorească și pentru cei 14 dolari (70 cor.) ce nu i-a înapoiat dându-i în alt loc.

Ziarul ce va fi edat de Federație, va apare ca organ socialdemocrat al Federației socialiste române din America de Nord. Programul se va publica în primul număr. Tovarășii de pretutindenă, cari vor ceti aceste rânduri să-și facă datoria, luând acții (una e de 25 cor., făcând abonamente pe an 10 cor., în străinătate și 7 cor. 50 fil. în America) donațiuni etc.

Congresul mai decide, ca Federația să se mute cu sediul în Detroit Mich. Cassarul ziarului I. Ganea, depune cautiune 1000 dol. (5000 cor.)

Extras din procesul verbal Nr. 13/1912.

Detroit Mich, Septemvrie 1912.

Acsente Germany.
sec. Fed.

Cugetări socialiste.

În ținuturile cu iarnă vecinică, pe țărmii lui Yukon, unde trăiește poporul eschimos sunt astfel de obiceiuri comuniste (îndevălmășie): Cine are, împărtășește cu cine n'are. Flămândul, fără nici un cuvânt de invitare și fără nici o rugămintă, se așează alături de cel care mănâncă și pune mâna în farfurie. Europeanul, pururea gata să judece aspru, nu putea pierde prilejul să nu ioe drept furt, drept hoție, aceste moravuri comuniste, de iubire a aproapelui. Eschimoșii, aceștia, observă scriitorul englez Lubbock, au mai puțină religie și mai multă moralitate decât orice rasă... La dâșii nu-i cărmuire. Nimeni nu comandă și nimeni nu ascultă.

Elie Reclus.

CRONICA.

— **După răsboi-revoluție.** Intr-o mândră adunare poporală ce a avut loc Luni la Viena contra răsboiului, șeful socialdemocrației austriace, deputatul dr. Adler a spus între altele: Nu voiu să ameninț, nici să profetizez, dar ar face bine domnii să-și amintească că după răsboiul germano-francez a urmat revoluția poporului francez, comuna din Paris, iar după răsboiul ruso-japonez a urmat revoluția rusească. Internaționala muncitorească este în orice împrejurări contra răsboiului, iar acei cari vor să provoace ca mii de oameni să meargă la măcel, vor fi blestemați de toți acei cu dreaptă judecată.

S'a votat o rezoluție în care adunarea constată că socialdemocrația de pretutindeni se împotrivesc tuturor atâțătorilor răsboi-nice.

— **Slugărnice josnică.** Luni a avut loc o masă comună a delegaților austriaci și unguri la palatul regal din Viena, Schönbrunn. Cu acest prilej, deputații unguri au dat dovadă de ce lacheism sunt capabili, cum știu să se înjosească într'atăta lingând tâlpile împăratului și uitând necazurile poporului. Cel care a întrecut pe toți în slugărnicea aceasta josnică, a fost deputatul din Ardeal, Victor Issekutz. Întrebat de monarh că dacă revărsările de apă au pricinuit mari pustiiri în Transilvania, Issekutz a răspuns: „Toate nenorocirile se uită, când vedem pe Majestatea D-voastră așa de sănătos, ceia înseamnă fericirea ambelor state“. Vă place asemenea răspuns? O fi populația din Ardeal iubitoare a regelui, dar care om cu minte își poate închipui că țărani aceia cari și-au văzut holdele și casele pustiite, vitele inecate — cugetă acum numai la împăratul și că uită toate necazurile și grijile, numai când află că Francisc Iosif e sănătos tun? Nici un țigan n'ar fi atât de lingău ca deputatul Issekutz.

— **Contra răsboiului** au mai avut loc adunări impunătoare în Oradea-mare, Murăș-Oșorheiu, Pojun, Kassa, Kecskemét, Timișoara, Miskolcz, Papa, Kaposvár, Debrecin, Győr, unde numeroși vorbitori socialiști au arătat ce urmări păgubitoare, dezastruoase au pentru popoarele europene încăierările sângeroase între națiuni.

— **Al doilea proces** pentru zilele revoluționare din luna Maiu, a început Luni în fața curții cu juri din Budapesta. Sunt 14 acuzați apărați de 12 avocați. Despre rezultatul procesului care durează câteva zile, vom vorbi în numărul viitor.

— **Din ciudățeniile recensământului (numărătoarei) din Germania.** Cea din urmă numărătoare al populației din împărăția germană arată că acolo se află un om căsătorit în vârstă de 15 ani, 16 căsătoriti de 16 ani, un văduv de 16 ani, 63 cununați de 17 ani, 511 căsătoriti de 18 ani, un văduv de 18 ani și 2 divorțați de 18 ani.

Se numără 64 neveste în vârstă de 15 ani, 539 de 16 ani, dintre cari o văduvă și una divorțată. S'a găsit 15 bărbați de o sută de ani, dintre cari 2 sunt celibatari (necăsătoriti), 12 sunt văduvi, 1 e căsătorit. Dintre femeile cari au trecut de 100 de ani sunt 2 căsătorite și 42 văduve.

ECONOMIE.

— **Urmările ploilor.** —

Pe lângă stricăciunile și pustiirile pe care ploile nelnterupte din vremea din urmă le-au pricinuit agriculturii, prin revărsarea râurilor și a căror întindere nu o putem cunoaște decât din cele ce s'au publicat în foi, acestei ploii au contribuit și la stagnarea (inceteneala) procesului de maturațiune (coacere) a porumburilor (cucuruzului). Sunt și ținuturi unde cucuruzul era copt sau a-

proape copt când a început șirul ploilor, dar sunt și multe ținuturi unde el era crud. Se credea că o toamnă lungă și mai mult secetoasă, va face ca unele din aceste porumburi se vor mai coace. Dar e prea târziu. E lipsa acum de uscarea știulețelor în cuptoare sau atârănarea lor la aer și sub adăpost. Prin aceasta cele mai multe din aceste porumburi perd în greutate și în calitate.

E drept că pe când alte cereale incolțesc sau putrezesc de prea multă umeditate, știulețele porumbului e foarte rezistent (trainic). Natura l-a înzestrat cu o îmbrăcăminte foarte bună, care-l apără ca o pavază în potruiva reuțăței vremei. El, are ca paba Dochia, nouă cojoace pe el, care-l apără în contra umezelei. Afară de asta, când se usucă foile știulețele se apleacă și atâră cu vârful în jos, ca un ciucure, așa că toată apa se scurge în jos. Totuși, porumbul, chiar gata de cules și uscat, tot mai conține în boabe și în cocean 13 la sută umiditate (apă) și cât timp aceasta nu s'a evaporat el e expus primejdiei de a mucegăi și chiar de a se înceinge, dacă nu e aerisit în deajuns.

De aci sistemul pătulelor înguste de gard sau de zăbrele, pentruca aerul să poată circula și să desăvârșească uscarea.

Este de îndemnat ca culesul chiar al porumbului copt, să nu se facă până când mai e încă multă umiditate pe foi și în aer și până când nu se mai svântă pământul. Ar fi apoi de dorit ca porumbul să fie cules în coșuri sau în saci legați pe după gât și cărat apoi direct la căruțe sau pe un loc înalt și svântos, în loc de a fi aruncat pe pământ, cum se face la noi în cele mai multe părți, — mai ales unde e noroiu, procedura aceasta e de osândit. Frații țărani să ia aminte apoi că vârfurile cucuruzului, chiciurile au mai totdeauna mucigaiu pe ele, și să nu le pună la un loc cu porumbul bun. Ele contribuie a strica și pe acesta.

Aceste chiciuri, nu trebuie date nici vitelor, căci provoacă morburi la mațe. Vârfurile rele dela știuleți trebuie tăiate și puse pe foc. Cum astfel de vârfuri sunt puțin numeroase, lucrarea aceasta e din cele mai ușoare.

O altă urmare a numeroaselor ploii a fost întârzierea semănării grâului. Cum la noi o mare parte din grâne se seamănă în porumbiști chiar în timpuri bune, grânele sunt semămate prea târziu. Întârzierea culegerii cucuruzului va întârzia anul acest și mai mult semănatul grâului. Ar trebui să ne fi dar de învățătură să cultivăm mai de cu vreme cucuruzul, ca să avem mai iute slobod ogorul pentru semănarea grâului. Aceasta nu numai pentruca grâul să aibă timp a înfrăși și a intra în iarnă imputernicit, dar și pentru a înlătura îngrămădirea muncilor agricole și culegerea porumbului pe vreme urată. În fine, cultivarea diferitelor soiuri de cucuruz ce rodese iute, ar asigura coacerea deplină în toți anii și în toate părțile țării.

Activitatea noastră.

Adunare publică în Orăștie. Tovarășii din Orăștie vor ține Duminecă în 20 Octomvrie la ora 2 d. m. o adunare publică în piața mare cu programul următor:

1. Lupta împotriva răsboiului.
2. Votul universal.

Sunt rugați ca nu numai frații noștri din Orăștie ce și cei din jurul Orăștiei să ieie parte cât mai mulți la aceasta adunare unde se va vorbi pentru binele tuturor desmoșteniților. În caz de ploaie adunarea se va ține în sala hotelului Transilvania.

Tovarășii din Orăștie vor ține după adunare seara o serată în amintirea poetului socialist proletar Th. Nicoluță, care a scris și a cântat durerile noastre. Să luăm cât mai mulți parte și la aceasta serată unde putem învăța mult devotament revoluționar.

Fondul de agitație.

Pentru secțiunea română din Orăștie, tovarășul *Petru Buțurcă* a donat suma de 5 coroane pentru scop de agitație.

Tovarășul Ioan Crețu măiestru pantofar din Orăștie, a donat 5 cor. pentru secțiunea de acolo, iar 5 cor. pentru fondul de agitație central din Budapesta.

Dare de partid.

Secțiunea română socialistă din Orăștie, a trimes 12 cor. pentru 400 mărci ca dare de partid.

Poșta redacției.

M. D. P. București. Am întârziat puțin, dar după cum ai văzut una am publicat'o cealaltă în curând. Vă rugăm în viitor a scrie cât se poate de poporal.

Bibliografie.

Să cetim și să răspândim broșurile socialiste. Iată broșurile cari se găsesc de vânzare la administrația „Adevărului“. Ele nu trebuie să lipsească din biblioteca nici unui muncitor luminat:

Mama, roman, de Maxim Gorki	1.50
Bazele socialdemocrației, de Karl Kautski	2.50
frumos legat în pânză	2.50
Neojobăgia, studiu economic social, de C. Dobrogeanu-Gherea	2.50
Religia, Familia, Proprietatea.	1.10
Teoria lui Marx asupra valorii și plus val.	1.10
Mi-a cântat cucu 'n față de P. Bujor.	1.15
Religia și socialismul.	1.20
Stăpâni și robii de Maxim Gorki	1.20
Muncă salariată și capital de Karl Marx	1.25
Opera istorică a lui Marx de K. Kautsky	1.30
Către tineri, de Kropotkin	1.30
Dreptul la lene, de Paul Lafargue	1.30
Evoluția capitalului	1.50
Ce este și ce vrea socialdemocrația	1.10
Să fie lumină! de Vincevski	1.05
Cartea muncitorului	1.10
Intâi Maiu, sărbătoarea Muncii	1.05
Sindicatul Muncitorești, de dr. C. Racovski	1.15
Spre țărml dreptății (poezii), de Neculuță	1.50
Puscărișul, Dezrobirea Muncii, Cântece Socialiste	1.15
Femeia Muncitorului	1.10
Socialismul și Clasa Muncitoare, de dr. C. Racovski	1.10
Femeile în revoluția rusă, de dr. Ec. Arbore	1.15
Discursul unui agitator	1.10
Karl Marx, schiță biografică	1.10
Socialism și Libertate, de Jean Jaures	1.25
Patriotism și Socialdemocrație de K. Kautsky	1.30
Anarhizm și Socializm, de C. Dobrogeanu-Gherea	1.40
Lupta de clasă, de T. Grigorovici	1.10

Toate aceste broșuri se trimit numai în schimbul costului trimis prin mărci postale sau prin mandat. Comenzile se vor adresa astfel: „Adevărul“, Budapest, VIII., Conti-utca 4.

TOVARĂȘILA TOVARĂȘ!

Aduc la cunoștința tovarășilor, că am deschis în Orăștie

Un nou atelier

de pantofărie în strada Berăriei, numărul 11. Rog sprijinul tovarășilor și cunoscuților din loc.

Cu stimă: **Ioan Crețu,**
pantofar.

Redactor-responsabil: **Joan Flueraș**

Tipografia Világosság, societate anonyma, Budapest, VIII., Conti-utca 4.